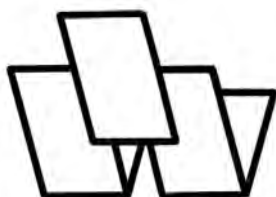

**INSTITUUT
VOOR
VLAAMSE
VOLKSKUNST**

België
P.B.
9160 Lokeren 1
8/4264

VOLKSKUNST

VLAAMS
DANSARCHIEF

*

VLAAMS
VENDELARCHIEF

*

STREEKDRACHTEN
COMMISSIE

JAARGANG 39
NUMMER 2
JUNI 2015

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT
VOOR DE STUDIE EN DE VERSPREIDING VAN DE
VLAAMSE VOLKSCULTUUR
Afgiftekantoor Lokeren 1 - P 706365

EDITORIAAL

(On)Beschermd

Het wordt steeds moeilijker om schatten te vinden in ons volkskunstlandschap. In welke mate zijn we aan bescherming toe?

In mei jl. mocht ik nog eens in de Eurostar het traject berijden dat ik beschreef in vorig editoriaal. Terugkomend van Londen viel mijn oog op een artikel over vissers in de haven van Marseille(1). In elke persoonlijke getuigenis weerklonk de zorg voor de continuïteit van het vissersberoep. Terzelfdertijd straalden de getuigenissen van liefde voor de zee en de visvangst.

Het exponentieel tempo waarmee waarden, gewoonten en zelfs beroepen uit de kijker geraken mag ons meer dan verontrusten. Meestal heeft het te maken met activiteiten op (te) kleine schaal, maar daarom historisch niet minder belangrijk voor het dagelijks bestaan. Wanneer noties over productie en aanvoer wegebben steekt individualisme de kop op. De mens-op-zichzelf wordt eenheid van denken en leven.

Volkskunstgroepen en gilden zullen het wel geweten hebben. Ze bestaan bij de gratie van mensen die niet het individu maar de groep als eenheid van denken vooropstellen. Deze mensen zijn de motoren van actieve cultuurbeoefening. Ze nemen steeds opnieuw de handschoen op. De strijd voor continuïteit vraagt bijzondere inspanningen, meestal zonder tastbare beloning. Vlotte overdracht van de ene generatie naar de andere stelt problemen.

Het aantal nog werkende volkskunstgroepen vermindert van jaar tot jaar. Logischerwijze lijdt ook cursuswerking daaronder. Van de acht dansdagen die Danspunt plande in 2014-2015 moesten er drie afgelast worden bij gebrek aan belangstelling. De nog werkende groepen richten hun pijlen op uiteenlopende doelstellingen. Ofwel gaat de aandacht naar het semi-professioneel uitwerken van nieuwe choreografieën, met voldoende Vlaamse eigenheid(2) ; ofwel wordt gekozen voor een respecteren van de traditie met instuderen van beschreven dansen; ofwel wordt ingezet op groepsdynamiek, waarbij Vlaamse volksdansen cement moeten vormen

1 Conti P. Port Life. Eurostar Metropolitan Magazine 2015 May pp. 63-69.

2 Zie de bekroonde foto onder het thema 'verleden' van Folklore Ensemble Gelmel op: <http://www.instituutvlaamsevolkskunst.be/node/320> (geraadpleegd op 8 juni 2015)

voor een huis waarin het goed is om wonen, zo goed, dat naar buiten treden bijkomstig wordt.

Danspunt ging 'De Uitdaging' aan op zaterdag 25 april jl. Ambassadeurs in diverse dansgenres mochten hun creativiteit de vrije loop laten onder leiding van artistiek coördinator Paul Coussement. Uiteenlopende dansvormen gaven 'De Groote Oorlog' gestalte, elk op hun manier. Folklore Ensemble Gelmel mocht de spits afbijten. Muzikaal ondersteund door Paul Van Düren en zijn muzikanten danste Gelmel onder leiding van Pit Ballin een stuk oorlogsgebeuren bij elkaar. Een lange stoet vluchtelingen trok over het podium. Op de krachtige continuïteit eigen aan Gelmel konden we wegmijmeren in de dramatiek van het verleden. Maar terzelfdertijd was het heden en de toekomst dichtbij. Gelmel toonde hoe Vlaamse Volkskunst in een gemengd dansprogramma zijn plaats verdient. Naast Gelmel traden ook nog aan: Oiterpe (Gent), Az-Art Dansschool (Gent), JesCom (Leuven), Urban Dance Floor (Geel), Dansschool S-pression (Meetjesland) en Danscompagnie Lune (Leuven). Deze groepen symboliseerden in moderne dansvormen de harteloosheid van oorlog en geweld. In Vlaanderen wordt nog flink wat afgedanst op meer dan behoorlijk niveau, zoveel was duidelijk. Danspunt blijft ondersteunend werken.

Afbeelding 1: bloempje van Drosera rotundifolia L. of ronde zonnedaauw.

Tijdens de daaropvolgende keurig georganiseerde receptie kon elkeen zijn of haar mening ventileren. De vraag 'waarheen met de Vlaamse volksdans' werd herhaaldelijk gesteld. Veel meningen, maar geen pasklaar antwoord. Daar moeten we het momenteel mee stellen. En wellicht ook het vertrouwen dat het waardevolle zich op een of andere manier zal blijven handhaven.

Afbeelding 2: blaadjes van zonnedaauw met tentakeltjes. Insecten worden daarin vastgehouden en gedeeltelijk verteerd.

Wellicht kan de natuur ons enige inspiratie bezorgen. Ronde zonnedaauw is een onooglijk plantje dat we hier en daar terugvinden aan de rand van heidevennen. Het gedijt goed op schrale vochtige afgeplagde heidegrond. De biotoop van zonnedaauw is niet bepaald rijk aan voedende bestanddelen. Omdat de bodem arm is aan stikstof, voedt zonnedaauw zich met insecten. De minuscule afgeronde blaadjes zijn voorzien van tentakeltjes met een bolvormig uiteinde. Voldoende zonlicht doet het geheel schitteren. Insecten komen op de kleurrijke verschijning af. Bij het neerstrijken worden ze gevangen door het neerbuigen van de tentakels. Het sap dat vrijkomt uit de blaasjes helpt de eiwitten uit de gevangen insecten verteren tot heil van het voortbestaan van de plantjes. Wie zonnedaauw wil gebruiken bij hoest, is aangewezen op een privé plantage. Het plantje is immers in de natuur volledig beschermd.

Groeien op onvruchtbare bodem, zich voeden met wat *ad hoc* gevangen kan worden en beschermd worden wegens het unieke karakter: is dat het lot aan Vlaamse volkskunst beschoren? Volkskunst kan niet teren op het commercieel circuit. We zitten duidelijk in de non-profit sector. Kunstmest onder de vorm van subsidies is aan Vlaamse Volkskunst niet (meer) besteed. Maar is dat alles ook niet een sterkte? Erkende en gesubsidieerde organisaties moeten ieder jaar iets van hun subsidies prijsgeven. Voorlopig gaat het nog niet over drastische besparingen. Maar het kan verkeren, en werken zonder subsidies is onmogelijk voor de professionele sector. Zolang er voldoende levende kernen van vrijwilligers blijven bestaan, met een gezonde spreiding, zal Vlaanderen blijven dansen op de tonen van schottisch-, wals-, mazurka- en polkamelodieën. Beleidsplannen ogen mooi, maar het is op de dansvloer dat we zullen overleven.

Inspiratie voor festivals, volksdanstreffen en volksdansevenementen vinden we via: <http://www.instituutvlaamsevolkskunst.be>.

Ik wens jullie alvast een vakantie vol dans en muziek !

Gert Laekeman

Voorzitter IVV

PUBLICATIES

Archief-DVD als studiemateriaal

Het Instituut voor Vlaamse Volkskunst (IVV) timmert al 50 jaar aan volkskunst. Als aanloop naar het jubileum zette het IVV de schouders onder een initiatief gericht op het verzamelen van beeldmateriaal bij volkskunstgroepen en gilden. Bijna dertig groepen stelden opnamen ter beschikking van traditionele dansen zowel als nieuwe creaties. Ook de Vlaamse Volkskunstabeweging (VVKB) gaf toestemming om stukken uit de dansshow naar aanleiding van zijn 60-jarig bestaan te gebruiken. Het geheel nam de vorm aan van een studie DVD waarin uit elke uitgave van het Vlaams Dansarchief één of meerdere dansen worden getoond. De DVD bevat ook nog authentieke opnamen van de Trawantel daterend uit de jaren dertig. Alles bij elkaar ongeveer vier uur dans en dansmuziek in beeld. De DVD werd ingedeeld in vijf sequenties en is voorzien van een inhoudsopgave. Een bijzonder woord van dank aan Hugo Bulterijst die de groepen contacteerde, zorgde voor assistentie bij opnamen, het materiaal verzamelde en monteerte !

Je kan de DVD bestellen aan de prijs van 18 euro. Voor bestellingen die ons bereiken voor 1 september 2015 zal de DVD kosteloos verzonden worden. (zie colofon p.28 voor info besteldienst)

- 20 bundels van het dansarchief
- 78 dansen
- 28 groepen
- 2 medewerkers
- 235 minuten dans
- 8.5Gb aan beelden

Vendel Nu 8

Vanaf 1 juli zijn de eerste 3 reeksen uit de virtuele bundel 'Vendel Nu 8' beschikbaar voor houders van een webabonnement. Nog geen webabonnement ? Neem snel contact op met het IVV-Secretariaat ! Je vindt de reeksbeschrijving op <http://www.instituutvlaamsevolkskunst.be> en vul aan met:

- 8.1 - Hertog Jan: /pub/va/vn008-01-hertog-jan
- 8.2 - Kapellen Kermis: /pub/va/vn008-02-kapellen-kermis
- 8.3 - Konkernel: /pub/va/vn008-03-konkernel

vb. <http://www.instituutvlaamsevolkskunst.be/pub/va/vn008-01-hertog-jan>

Dans Nu 2

Nog vanaf 1 juli is de populaire maar helaas uitverkochte bundel 'Dans Nu 2' digitaal beschikbaar: /pub/va/dn002

AANKONDIGINGEN

Landjuwelen

- Tijdens het laatste weekeinde van de maand juni ontmoeten de gilden van de Hoge Gildenraad der Kempen elkaar op het jaarlijkse gildefeest. Ieder vijfde feest is een landjuweel, de eindwedstrijd van vijf jaar competitie.

Nieuwmoer (gem. Kalmthout), zaterdag 27 en zondag 28 juni 2015

- Ook bij de KLJ wordt een landjuweel gehouden, het hoogtepunt van de sportwerking. Om de twee jaar verzamelen alle afdelingen om zich te meten met elkaar in de 5 KLJ-sporten (waaronder vendelen en wimpelen).

Linkhout (prov. Limburg), 21 tot 23 augustus 2015

Groot volksbal met het muzikensemble Limbrant

*Ter gelegenheid van DE NAULAUT
(het einde van de patattenooft)*

Ten voordele van Kom op tegen kanker !

Op zaterdag 19 september om 20u30, in de Parochiezaal van Nederokkerzeel, Bogaertstraat 2 (aan de achterkant van de kerk)

Inkom gratis - Een bijdrage voor 'Kom op tegen kanker' kan gedeponeerd worden in de koperen ketel aan de ingang van de zaal.

*Limbrant in een XL bezetting, met Katia Verheyen
(dwarsfluit), Veerle Houdart en Ellen Cleynhens (klarinet),
Aag Dereymaeker (viool), Greet Verhulst (contrabas),
Patrick Janssens (accordeon),*

Andries Boone (mandoline) & Hubert Boone (viool).

Zaterdag 19 september, een datum om te noteren in uw agenda.

Voor wie niet kan dansen is er nog het luistergenot en de Okkëziëlse sfeer.

Met medewerking van het Brabants Centrum voor Muziektradities

Jan en Alleman nodigt uit ...

Aperitiefconcerten

Vanaf het najaar organiseert Jan en Alleman terug aperitiefconcertjes met volksmuziek/licht klassieke muziek. De bedoeling is om elke maand een concertje (liefst akoestisch) van ongeveer 1 à 1.5 uur te spelen. Hierbij nodigen we graag andere volksmuzikanten uit om een afgewerkt programma van 30 à 45 min voor te stellen of zelfs een volledig concert. Indien er genoeg interesse is, kunnen we die ook 2-wekelijks organiseren.

De concerten zullen doorgaan op zondag om 11 uur in 't Fabriekske, Fabrikstraat 100 te 3200 Aarschot. Dit is vlak bij het station van Aarschot, dus gemakkelijk toegankelijk voor iedereen. Indien gewenst kan het concert - als aandenken - worden opgenomen met professionele apparatuur. Actief deelnemende muzikanten krijgen gratis drank en een maaltijd na het concert. Kandidaten kunnen zich reeds melden.

De juiste startdatum kunnen we nog niet geven want begin september komt er een nieuw geïsoleerd dak op het Fabriekske. Het zou mogelijk oktober worden.

Contactpersoon: Jan Geuns, +32-16-404049

Email: Jan.Geuns@bio.kuleuven.be

Vendelzwaaien

- Op zondag 18 oktober 2015 richten IVV en Vendelen.net opnieuw een kennismakingscursus vendelzwaaien in te Leuven. Nog nooit gedaan en altijd al eens willen doen ? Schrijf je in en kom eens proeven.

meer info: www.vendelen.net

www.instituutvlaamsevolkskunst.be

- Naar jaarlijkse gewoonte komen de Vlaamse vendeliers samen om van en aan elkaar iets te leren, ideeën uit te wisselen en nieuwe vendelreeksen te demonstreren. De Vendeliersverbodering gaat voortaan door in de Bloso-Sporthal in Herentals, wel nog steeds op de laatste zondag van november.

Herentals, zondag 29 november 2015 van 10 tot 16 uur. Inschrijven vanaf 9u30 of vooraf op de IVV webstek.

meer info: www.instituutvlaamsevolkskunst.be/verbodering2015

ADVERTENTIE

Kantklosjes - Houtdraaiwerk - Deurknopjes

Jan De Maertelaere BVBA
Bedrijvenlaan 12 - B-9080 Lochristi

Tel : 0032 9 230 67 18 - Fax : 0032 9 232 11 75
www.bobbins.be jan@bobbins.be

FEESTEN EN FESTIVALS

**Koninklijke Volkskunstgroep Reuzegom
uit Leuven wordt 70 jaar!**

Festival kalender - Zomer 2015

Wereldfestival Izegem

Izegem - 2 tot 7 juli 2015

www.werldfestivalizegem.be

Hello!Schoten Werelddansfestival

Schoten - 10 tot 17 juli 2015

www.helloschoten.be

Internationaal Folklorefestival 'Een venster op de wereld'

Koksijde - 11 tot 18 juli 2015

<http://bezoeker.koksijde.be/activiteitendetail/8098/14de-internationaal-folklorefestival-een-venster-op-de-wereld>

Internationaal Folklorefestival 'Dans in de stad!'

Veurne - 17 tot 22 juli 2015

<http://www.festival.zannekin.be>

Internationaal Folkloristisch Oogstfeest Pikkeling

Faluintjesstreek - 22 juli tot 29 juli 2015

<http://faluintjes-pikkeling.be>

WereldDANSfestivalEDEGEM

Edegem - 5 tot 12 augustus 2015

www.wdfe.be

Internationaal Folklorefestival Hasselt

Hasselt - 14 tot 17 augustus 2015

www.folklorefestivalhasselt.be

Internationaal Folklorefestival Westerlo

Westerlo - 15 tot 18 augustus 2015

www.diespelewei.be/festival

Bonheidansfestival

Bonheiden - 19 tot 23 augustus 2015

www.dekrekels.be

Deze lijst is wellicht niet volledig ... Aanvullingen kunnen naar het IVV secretariaat worden gestuurd (zie colofon voor e-mailadres) en zullen vermeld worden op de website.

Volksdansbals in Vlaanderen en Brussel

Stuur ook de datum van je volksdansbal of -feest door voor vermelding op de website www.volksdansbals.vlaanderen !

Volg @VolksdansbalsVL op twitter om op de hoogte te blijven.

VOLKSGEBRUIKEN

Garnaalvisser te paard

Iedere bezoeker van Koksijde of Oostduinkerke heeft ze al wel eens gezien, de garnaalvisser. Sterke mannen die op hun kloeke paarden door de golven zwoegen. Op dit ogenblik, anno 2015, is Oostduinkerke de enige plaats ter wereld waar nog op deze traditionele manier wordt gevestigd naar garnalen. Een unicum dus, en dat is Unesco niet ontgaan! Dit ambacht werd in december 2013 door Unesco erkend als Immaterieel Cultureel Erfgoed van de Mensheid.

Garnaalvisser Pieter De Dier gaf over deze eeuwenoude traditie in de Bibliotheek van Denderleeuw op 18 oktober 2014 een boeiende voordracht. Hiervan geven we u graag de korte inhoud.

Het garnaalvissen te paard werd reeds beoefend vanaf de middeleeuwen langsheen de kusten van Vlaanderen, Noord-Frankrijk, Zuid-Engeland, Nederland en Duitsland. De monniken van de legendarische Cisterciënzer abdij "Ter Duinen" in Koksijde, toen één van de omvangrijkste en invloedrijkste religieuze stichtingen in Vlaanderen, worden beschouwd als de eerste paardenvissers. De regel van Benedictus die door de Cisterciënzers en Benedictijnen gevolgd wordt, spoort de monniken aan zelf in hun onderhoud te voorzien. Zij volgden een streng dieet, aten zelden of nooit vlees, maar vulden dit tekort aan met lekkers uit de zee.

Koksijde was echter vooral een landbouwdorp met een beperkt aantal vissers. De landbouwers, die zich rond de abdij vestigden, trokken ook te paard naar zee om op die manier iets bij te verdienen. Vanaf de 19de eeuw vestigden zich heel wat vissers in de duinen.

Het leven van een garnaalvisser was zwaar. In het boek 'De Rosten Durang vertelt z'n peerdeleven' kan men uitgebreid lezen hoe het leven van een 'peerdevisser' er uit ziet.

De traditionele dag van een garnaalvisser te paard begint soms zeer vroeg. Het vertrek hangt af van de getijden. Er wordt ongeveer drie à vier uur voor laag water gevestigd. De paarden worden thuis bij de vissers ingespannen. Eerst wordt er een dik deken op de rug van het paard gelegd waarop dan een speciaal houten zadel geplaatst wordt. De visser moet echte acrobatentoeren uithalen om op zijn paard te geraken. Eens zover is het alsof hij op een preekstoel zit. Helemaal verkeerd is deze

vergelijking niet: paardenvissers praten zeer veel. Dan rijdt de visser naar strand en zee, het typische paardenvisserskarretje achteraan.

Aan het water wordt het paard uitgespannen, het materiaal van de kar gelost, de manden vastgemaakt en het net uitgelegd: Dit hangt tussen 2 planken die in het water als vlotters opengaan. Dan volgt de garnaaivangst, Voor de paarden is het zwaar labeur wanneer de netten in het water worden getrokken. De totale lengte is zo'n 25 à 30 m van snoet tot einde. De garnaaivisser gaat met zijn paard tot aan de borst/nek in het water.

Dan zien we het beeld waarvoor zoveel toeristen naar onze kust afzakken: De paardenvisser in gele oliejekker, hoge laarzen en met een zuidwester op het hoofd, gezeten op een houten zadel op zijn paard dat het zware garnaalnet achter zich aansleept.

Afbeelding 1. Garnaaivissers te paard. links op de foto Pieter De Dier

Garnaaivissen gebeurt met Brabantse trekpaarden. Vroeger gebeurde de vangst ook te voet of met een muilezel. Paarden waren duur! Als er een nieuw paard wordt ingezet, laat men dit de eerste maal bij mooi weer in de zee om te wennen. Het paard ziet wat de andere paarden doen en zo weet het al snel wat er verwacht wordt. Daarbij werkt het zout water ontsmettend voor de benen van de paarden, men wast ze niet af.

Wanneer de garnaaivissers twee à drie uur later terugkeren naar het strand worden de netten geledigd en de vangst gezeefd. Krabben, kleine visjes en kwallen, worden terug in zee gegooid. De garnaaivangst wordt nogmaals gezeefd. De zandkorrels die zich tussen de pootjes van de diertjes bevinden, worden met schoon water uitgespoeld, waarna de

verse 'gernout' in de manden gaat, op weg naar zijn nieuwe bestemming: de kookpot.

Deze verlaten ze in een 'roos jasje'. Per kg zout wordt 15 liter water kookvocht toegevoegd ("de zoo"). Welke kruiden er nog bijgevoegd worden weten we niet: Elke garnaalvisser heeft wel een eigen geheim recept en zweert dat zijn garnalen de beste zijn.

Doorheen de geschiedenis werden verschillende keren maatregelen genomen om het paardenvissen op garnalen aan banden te leggen. Keizer Karel verbood in 1535 het strandvissen te paard. Marie van Oostenrijk deed hetzelfde. In 1773 werden de mazen van de netten gecontroleerd. Bij te kleine mazen werden boetes opgelegd zoals het in beslag nemen van de vangst. Ook Jozef II verbood deze wijze van vissen. Na 1822 werd het paardenvissen terug toegelaten.

Vanaf 1900 loopt het aantal vissers snel terug. Oostduinkerke is zelfs de enige plek ter wereld waar nog op deze manier gevestigd wordt. Het aantal paardenvissers heeft altijd sterk geschommeld. In 1940 waren het er veertig, in de jaren zestig nog slechts drie. Nu zijn er twaalf paardenvissers in Oostduinkerke. De familie Vanbillemont is een rasechte Oostduinkerkse vissersfamilie, al generaties lang. Andere families worden door de oorspronkelijke bevolking 'aangespoelden' genoemd. Het zijn mensen die later aan zee zijn komen wonen.

Vandaag kunnen de paardenvissers vooral tijdens de zomermaanden rekenen op veel bekijks. Zij zijn en blijven dan ook het toeristische uithangbord van de gemeente Oostduinkerke. Op vraag van de gemeente Koksijde houden de paardenvissers hun traditie in ere en gaan ze regelmatig in zee om het publiek het garnaalvissen te tonen. Het is dus niet te verwonderen dat de gemeente, de toeristische diensten en de horeca hierop inspelen. Zo werden er recent twee beelden neergezet ter ere van de garnaalvissers te paard.

De keuze van een garnaalkoningin mag tussen al deze activiteiten niet ontbreken. In juni wordt op de Paardenvissersavond in Oostduinkerke 'Mieke garnaal met haar eredames' aangesteld.

De garnaalfeesten zijn in het leven geroepen in 1949 omdat er toen amper nog paardenvissers waren. In de jaren '60 waren ze zelfs maar met drie meer (Marcel Dedrie, Henri "de rosten" Durant en Amandus "Mang" Vanbillemont). Tijdens deze feesten rijdt een praalstoet door de gemeente. Wie het meeste garnalen vangt, mag daarin als eerste rijden. Ook de eigen reuzen Kos en Stine werden intussen ingehuldigd en zijn

getrouwd. 'Mariëtte crevette' is altijd van de partij op deze festiviteit. Ze zorgt voor sketches en liedjes.

Elk jaar is er een paardenzegening en wordt een goede vangst gevraagd aan Sint-Idesbald. 'Baldjes Krus', zo heet de bedevaart naar een kapelletje dat is gebouwd waar ooit de Ter Duinen stond.

Het Navigo vissersmuseum in Oostduinkerke werd vernieuwd. Hier kan men niet alleen kennis maken met de garnaalvisser te paard, maar ook met Vlaamse vissersfamilies, de IJslandvaarders en het kustvissersvaartuig OD.1 Martha. Dit gerestaureerde schip pronkt hier fier boven een sfeervolle voelaquarium, waar je Noordzeebewoners zoals de rog kan 'aaien'. Dit schip werd met een kraan door het bovengebinte

Afbeelding 2. Mariëtte Crevette

naar binnengehaald, natuurlijk met de garnaalvisser te paard en fanfaremuziek erbij.

Aan het museum is er een traditioneel vissershuisje en de staminee 'peerdevisser' verbonden. Zeer bekend en lekker zijn hier de slibtongetjes. Uiteraard bereid volgens een oud, geheim recept.

Paardenvissers zijn in het verleden vereeuwigd op tal van schilderijen, beeldhouwwerkjes en postkaarten. Ook kerkstallen in de vorm van een paard/garnaalvisser verschenen. Ja, zelfs in 'Jommeke' dook

het garnaalvissen op. Er werd een eigen biertje gebrouwen, het “paardenvissersbier”, in 1987 gelanceerd. In de zeventiger jaren van de vorige eeuw werd er reeds een postzegel uitgegeven. Dit gebeurt dit jaar opnieuw, en wel tijdens de garnaalfeesten.

Eén vraag die zich nog opdringt: Zijn er ook vrouwelijke garnaalvissers? Zij houden toch ook van de zee! En ja: er zijn er enkele. Maar toch

Afbeelding 3. Viisershuisje van weleer

vormen de mannen de grote meerderheid: vooral de hantering van de netten maakt de arbeid fysiek zeer zwaar. Moeder de vrouw gaat eerder garnalen ‘verleuren’. Als ze zo 10 kg kan ‘verleuren’ is ze heel gelukkig. Want als gevolg van de overbevissing door schepen is de vangst heel wat minder dan vroeger.

De voordracht van Pieter De Dier werd door iedereen gesmaakt. Er was voor ieder wat wils: de combinatie van erfgoed, kunst, ambacht en natuur van de Noordzee zorgde daarvoor.

Machteld Van Den Bossche

ADVERTENTIE

Zonder drank, genen klank!

Halveer de calorieën,
verdubbel het plezier,
met STEPA-bier!

Suikervrij en toch lekker, met Stevia!

Limonades zonder calorieën

12 % korting voor alle volksmuzikanten!

Af te halen in 't Fabriekske, Fabrikstraat 100 te Aarschot.

Vooraf afspreken op 016-404049 of info@stepa.be

Vanaf 20 bakken gratis thuisbezorging.

Stepaja bvba, Parkbosstraat 3, 3001 Heverlee; www.stepa.be

STREEKDRACHTEN

De herenboer in Limburgs Haspengouw vestimentair ontleed

Dr.Hist. Henri Vannoppen

1. Het begrip Haspengouw

Haspengouw is een landstreek die zich uitstrekt over verschillende Belgische provincies: Limburg, Luik, Vlaams-Brabant en Waals –Brabant. In Limburg vonden we de marktsteden Bilzen, Borgloon, Sint-Truiden en Tongeren. In Luik vinden we de marktsteden Waremme of Borgworm en Hannut of Hannuit. In Waals-Brabant ligt de marktstad Jodoigne of Geldenaken. In Vlaams-Brabant liggen de marktsteden Landen, Tienen en Zoutleeuw. Men maakt een onderscheid tussen Vochtig en Droog Haspengouw. De lijn Eigenbilzen-Tongeren-Sint-Truiden vormt ongeveer de grens tussen beide landschappen.

Vochtig Haspengouw heeft als voornaamste rivier de Demer, Droog Haspengouw de Jeker of de Geer. Vochtig Haspengouw gaat verder in het noorden in de Kempen en Droog Haspengouw in het Zuiden in de Condroz. Typisch voor Vochtig Haspengouw zijn de fruitteelt en de stroopproductie (siroop). Typisch voor Droog Haspengouw zijn tarwe en suikerbieten.

2. Een voordracht te Bilzen op 9 maart 2015

Voor de heemkring Bilisium hielden we te Bilzen op maandag 9 maart 2015 de voordracht 'Streekdrachten in onze gewesten... van hoed tot ondergoed met een knipoogje naar de Limburgse Kempen, de Maaskant en vooral Limburgs Haspengouw'. We deden heel wat onderzoek naar Limburgs Haspengouw en brengen dit hier ook samen. We maakten gebruik van zoveel mogelijk verschillende bronnen om een goed beeld te krijgen van de kledijgewoonten.

3. De herenboer in Limburg rond 1890 vestimentair ontleed

Haspengouw was vooral bekend om zijn gesloten vierkanthoeven. Hier had men zeker voor de graancrisis van 1880-1890 een hiërarchische samenleving met bovenaan de hereboer, dan de hoofdknecht, vervolgens de paardenknechten, de koeters en de varkenshoeders. Men kon er spreken van een fermocratie of een maatschappelijk systeem waar de macht bij de 'fermiers' of hereboeren lag, vandaar de naam fermocratie.

Hoe ging de Limburgse herenboer nu gekleed rond 1890⁽¹⁾? Wanneer de Limburgse boer naar de kerk ging dan droeg hij op het hoofd een zwartzijden pet, niet van het platte model, dat men nu algemeen ziet, maar ongeveer de vorm hebbende van een melkpan. De kleine klep was van boven zwartglimmend, van onder dof. Hier zitten we duidelijk bij de faas.

Als bovenkleding droeg hij een blauwe linnen kiel steeds glanzend alsof hij vers uit de winkel kwam. Deze kiel reikte bijna tot aan de knieën zoals de kielen van de 'teussers' of veehandelaars in Vlaams-Brabant. Onder de kiel droeg de Limburgse boer een gebloemd vest 'het kammezaol' of kamezool en daaronder weer een borstrok van gebreide zwarte wol of van rode of blauwe baai. Het woord 'kamezol' wordt nog steeds in Bilzen gebruikt voor een vest.

'De broek was meestal van zwart laken met aan de voorzijde een grote klep, die neergeslagen kon worden. Zij werd opgehouden door een leren riem, die vast om de heupen getrokken werd. De Limburgse boer droeg geen schoenen. Wel een paar laarzen, waarvan de schachten bij droog weer onder de broek tot het midden van de kuit reikten. Ging hij te paard uit, dan droeg hij voor deze gelegenheid een paar hoge kaplaarzen of stak de broek in de schachten van zijn gewone laarzen. Beenkappen of zoals men in Bilzen zei 'de gètte' kwamen ook voor. Zo verscheen de Limburgse boer op de markt.

De mispelaren stok was het statussymbool van de Limburgse hereboer. Hij was fier op 'zen mispeläre'. Een mispelboom was er in elke boerentuin. De tak werd afgesneden. Men ontdeed hem van de schil. Men legde hem enige dagen in de aalput om te 'beien'. Daardoor kreeg de mispelaar de vereiste bruine kleur en maakte men hem elastisch. Het dunne einde werd met een smal riempje omwonden. Daaraan werd een lus gemaakt om hem aan de arm te dragen. De dikke onderkant werd van een koperen huls voorzien. De stok werd dan met 'zoete olie' of raapolie ingewreven zodat hij glom alsof hij gepolierd was. De raapolie kwam uit de smoutmolen of de olieslagmolen.

Wanneer de Limburgse hereboer naar de gemeenteraad ging of voor de rechtbank verscheen, kwam hij er nog statiger voor. Hij zette de hoge hoed op. In Sittard in Nederlands Limburg sprak men van de 'sjpon', in Bilzen van 'den tophoêd', dus een hoge zijden of een buishoed. Hij droeg onder de blauwe linnen kiel een zwartlakense frak, welke panden daaronder uitkwamen en hem tot op de kuit hingen. In plaats van de lange broek en de laarzen droeg hij dan een korte zwartlakense spanbroek met zilveren gespen onder de knieën vastgemaakt, een paar

zwarte wollen kousen en lage schoenen met zilveren gespen. Ook zijn mispelaren stok was van de partij. De 'pantalon' is hier vervangen door de 'culotte'. Op het einde van de 18de eeuw had de broek een politieke betekenis. De verdedigers van het Ancien Régime hielden het bij de 'culotte' en de verdedigers van de Frans Revolutie (1789) waren 'sans culotte' of gewoonweg 'sansculotten'. Zij droegen de pantalon of de lange broek. Wat mode was, werd 50 jaar later streekdracht. Rond 1880 waren er nog hereboeren die de kledij van burgerij van 1790, toen mode droegen. De streekdracht is duidelijk verzonken cultuurgoed, een mode die 50 jaar te laat kwam.

Afbeelding 1.

Bij regenweer verscheen de Limburgse boer met een groene paraplu met echte baleinen, versierd met witte benen knopjes. De paraplu was tweemaal zo groot als de huidige. Een paraplu was een duidelijk statussymbool.

In de winter droeg hij een paar wanten uit wollen dekenstof met blauwe of rode strepen aan de armkant. Tegen de koude wind droeg hij een gebreide zwarte wollen das, die hij in de vorm van een strop om de hals geslagen had.

Ook de accessoires van de Limburgse herenboer zijn interessant. Het uurwerk met de zilveren ketting en een sleuteltje om het op te winden was een eerste belangrijk element. Zakhorloges waren reeds vrij populair in de Napoleontische tijd, wat we kunnen afleiden uit de studie van Joost Welten over Weert in Nederlands Limburg⁽²⁾. Naast de zakhorloge waren er de snuifdoos (in zilver, koper of hoorn) en een kort aarden pijpje, dat van een dop voorzien was. De grote rode zakdoek was zo groot als de helft van een modern tafellaken.

De geldbeugel of 'portemonaie' was onbekend. De Limburgse boer droeg geld in een blauwlinnen zakje in een diepe broekzak of los in de verschillende zakjes van zijn kamezool.

Dit was grofweg de kledij rond 1890 die men bij de rijkere boeren van Sittard in Nederlands Limburg tot Bilzen in Belgisch Limburg vond.

4. De hoge hoed paste de Limburgse herenboer goed

De bekende Limburgse volkskundige Jules Frère gaf een beeld van het Zwarte Koningenfeest, waar zijn grootvader verscheen met de hoge zijden hoed: "Grootvader ging naar de dis op het Zwarte Koningenfeest, de zondag na Drie Koningen met korte broek met zilveren gespen en lage schoenen ook met zilveren gespen, met een lange zwarte paletot met een zijden doek rondom het lange uitkomende boord van zijn hemd en met zijden hoed⁽³⁾."

De grote hoed of de hoge zijden gaat terug tot de tromblon uit de Nederlandse periode (1815-1830). De tromblon was een hoge hoed die breder van boven dan van onder was. Jules Frère die in Kinrooi hoorde vertellen over de 'heren' van Stamproy, had het ook over de tromblon. Stamproy was onder het Ancien Régime één van de vier kwartieren van het kleine vorstendom Thorn. Na de Franse tijd werd Stamproy ingedeeld bij het departement Nedermaas in het kanton Weert. Nu behoort Stamproy tot de Nederlands Limburgse gemeente Weert. Stamproy ligt op de grens dicht bij Maaseik. Jules Frère beschreef de kermisruzie in Molenbeersel als volgt: "Moeder ging naar kermis van Molenbeersel; Er kwamen ook mannen met hoge hoeden, breder van boven dan van onder. Dat zijn die van Stamproy. Bij een vechtpartij werd de hoge hoed over het hoofd geklopt zodat men hem er nog moeilijk uitkreeg⁽⁴⁾." Kinrooi en Molenbeersel zijn gemeenten in Belgisch Limburg op de grens met Nederland.

De hoge hoed was niet alleen populair bij de hereboeren in Haspengouw maar ook de elites in het Maasland en in de Limburgse Kempen. We volgen de cijnskiezers die naar Maaseik trokken om te stemmen voor de parlementsverkiezingen in 1892. Alleen diegenen die een hoge belasting of cijns betaalden waren toen kiezer. Dat verdween met het algemeen meervoudig stemrecht dat in 1893 ingevoerd werd voor het parlement. De rijksten kregen nu 3 stemmen voor het parlement en sedert 1895 4 stemmen voor de gemeente. Op 14 juni 1892 gingen de laatste cijnskiezers voor het parlement stemmen te Maaseik. Een foto gaf 11 ouderlingen met hoge hoed of bolhoed in kostuum met wambuis en wandelstok. Louis Tijskens uit Hamont bezat deze foto waarop zijn

grootvader Pieter-Jacob Tijskens voorkwam als cijnskiezer⁽⁵⁾. Het ging hier duidelijk om een elitair gebeuren. De Teuten of de rijke ambulante handelaars, die ook het buitenland aandeden, droegen de hoge hoed en de lange jas. Foto's uit Lille bewezen dit⁽⁶⁾. De textielteut droeg reeds de hoge hoed rond 1800⁽⁷⁾.

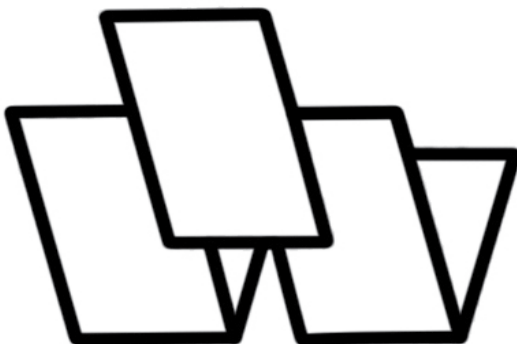
In Zepperen bij Sint-Truiden kende men ook de hoge hoed. Op zondag ging de boer naar de mis in een kostuum van 'daimet' (demit), een grijze stof met fijne witte streep. Op het hoofd droeg hij een bolhoed of zelfs een buishoed. De buishoed is de 'hoge zijden'⁽⁸⁾.

Noten

- (1) A. WEHRENS. Oud-Limburgsche Kleederdrachten - Eigen Volk. Algemeen Folkloristisch en Dialectisch Maandschrift voor Groot-Nederland, 1931, wijnmaand, 3 jg, 10 aflevering, p. 229-230.
Dit tijdschrift was een uitgave van de Uitgevers-Maatschappij Eigen Volk te Scheveningen.
- (2) J.WELTEN. In dienst voor Napoleons Europese droom. De versterking van de plattelandssamenleving in Weert. Leuven, 2007.
- (3) J.FRERE. Limburgsche volkskunde. Tweede reeks, Hasselt, 1928, p.230
- (4) J.FRERE. Limburgsche volkskunde. Tweede reeks, Hasselt, 1928, p.230
- (5) Art. 100 jaar geleden te Maaseik. De dood van het cijnskiesstelsel - Het Volk, 20 maart 1984.
- (6) J.KLOK. De Teuten-Het Liller Heem, april 1985, p. 18-25.
- (7) J.MERTENS. De Loonse Kempen. Verzamelde opstellen over het verleden van Noord-Limburg. Hechtel-Eksel, 2009.
- (8) Zepperen... een schoon, rijk dorp, en stil dat het er is... p. 53

Illustraties

1. De rijkere boer met de kniebroek en de tromblon omstreeks 1825 door J.B. Madou

INTERVIEW

Op bezoek bij Jos De Cock, koning van folkloren

Poppenspel? En een poppenkast? Wat stel ik me daarbij voor? Een stuk speelgoed gemaakt door onze ouders of grootouders. Soms speelden we zelf of keken we angstig toe en riepen we luid mee om Jan Klaassen en zijn Katrijn te waarschuwen voor de boze politieman.

Later als student bezochten we Van Kampen en Toone. Historische stukken... waarin plots een leraar of professor opdoken.

Eens gepensioneerd hadden we 'tijd en geld' om te reizen. In Indonesië ontdekten we het schimmenspel. Maar ook genoten we enkele jaren terug van een nieuwe vorm van poppenspel. De 'muppetshow'! Productiehuizen gebruiken moderne technieken om hun creaties wereldwijd aan de man te brengen. Poppen ontmoeten levende wezens. Idem voor Gert en Samson. Zij maakten Gert Verhulst wel zeer rijk, maar heeft die vorm van spelen nog iets te maken met volkskunst, met het vroegere kinder- en volksvermaak?

Afbeelding 1. Jos De Cock

Ik hoop het vandaag te weten te komen, want ik ben op bezoek bij Jos De Cock.

86 jaar is hij ondertussen. Het is er niet aan te merken. Het gesprek is een verrassing: Jos vertelt zeer expressief. Hij is taalvaardig, heeft een consequente kijk op de dingen.

Twee vragen heb ik hem gesteld. Ja, slechts twee. Maar dat was voldoende om me een ganse namiddag van de eerste tot laatste minuut te boeien. Om half zes belde ik mijn echtgenote op met de boodschap: Schatje, ik zal "drie treinen later" thuis zijn als afgesproken.

Mijn eerste vraag: Past poppenspel in het leven van een volkskunstgroep? Het antwoord hierop wordt zowaar gegeven met een film. Fier toont Jos me een montage van het poppentheater "Reintje Vos, Koning van

Folklore". Het poppenspel is gebaseerd op 'de Koning van Katoren', het meesterwerk van Jan Terlouw. Generaties Vlaamse kinderen verslonden tijdens hun schooltijd de zeven opdrachten die de 17-jarige Stach moest vervullen om koning van het land Katoren te worden. Om de veertigste verjaardag van Reintje Vos te vieren, bewerkte Jos de tekst ervan onder de aangepaste titel 'Reintje Vos, Koning van Folklore'. Het was een van zijn levenswensen. Hij schreef niet alleen de tekst, maar maakte en kleepte ook de tweeëntwintig poppen. Voor de gelegenheid veranderde hij de naam van het hoofdpersonage 'Stach' in 'Rein'. Hij ontwierp daarenboven het theater en de decors. Hij regisseerde het stuk. Gedurende een gans jaar werd er geoefend. Bij de onderlijnende muziek herkennen we bekende volksdansen... ze passen wonderwel in het verhaal.

De première ging door op 27 december 2010. De 'echte' schrijver Jan Terlouw vereerde deze eerste opvoering met zijn aanwezigheid. Een verrassing! "Vlaamingen hebben gevoel voor poëzie, ik vind uw werkstuk daar ook weer een goed bewijs voor", zei hij ooit en hij loofde meteen de dictie van de vooral jonge 'stemmen'. Ook gaf hij bewerk Jos De Cock een pluim omdat deze de essentie van het verhaal zo knap behouden had. De lovende woorden doen Jos nog altijd zichtbaar deugd. Hij mag er terecht fier op zijn.

Afbeelding 2. Reintje Vos, Koning van Folklore

Maar terug tot mijn vraag: Past poppenspel in het leven van een volkskunstgroep. Jos' antwoord is overduidelijk positief: "Natuurlijk, het is een totaalspektakel waaraan iedereen van de groep kan meewerken met de gaven die hij of zij heeft: spelen, decor bouwen, poppen maken, klederen naaien, muziek spelen, poppen doen bewegen, teksten inspreken, geluidstechniek ..."

'Koning van Folkloren' was niet het enige stuk dat Jos voor volksdansgroepen schreef en regisseerde.

Toen Boerke Naas in 1979 30 jaar bestond vroeg men hem een 'revue' te schrijven over de verschillende gags die zich binnen de groep hadden afgespeeld. Om de leden van de groep er eens 'door te trekken' vond Jos het voorzichtiger dit door poppen te laten doen. Het werd een poppenspelvertoning met als titel 'het Roelandslied' en het was gebaseerd op het oude Franse meesterwerk 'La Chanson de Roland'.

Afbeelding 3. Jos De Cock (links) en Hugo Bulterijst (rechts)

Ik vraag me af of Ridder Hugo waarover de volgende dialoog handelt per toeval niet zou gaan over onze Hugo Bulterijst.

"O, Worst! Wat krijgen we vandaag tussen de tanden?"

"Wacht tot wanneer hier Ridder Hugo zal belanden!"

"Komt er een van de Hugo's?" Dan is't petetten mee hambras!"(ruzie).

Ook die andere Flandrien, Nest Van Eynde, was een liefhebber van het poppenspel. Kunstenaar als hij was sneed hij zelfs poppen. En tijdens voorstellingen speelde hij luit en zong. Dat hij als pop 'zittend op zijn paard' werd afgebeeld, had waarschijnlijk ook iets met zijn karakter te maken. Maar daar kan ik mij niet over uitspreken!

Afbeelding 4. Nest Van Eynde, zittend op zijn paard.

In 1994 bestond Reintje Vos 25 jaar. De groep vroeg Jos een poppenspel te schrijven dat aanleunde bij 'Het Kindeke Jezus in Vlaanderen' van Felix Timmermans. Het werd 'Het Kindeke Jezus in het land van de Twistkapelletjes'.

"Twistkapelletjes? Van waar die naam?" Ik wil het graag weten. Jos vertelt: "Als ge langs de binnenwegen van Sint-Niklaas over Kemzeke naar Stekene rijdt ziet ge op zeker ogenblik twee bijna identieke Mariakapelletjes, slechts anderhalve meter van mekaar: de 'Twistkapelletjes'. Ze werden gebouwd om een einde te stellen aan een lange ruzie tussen de kerkmeesters van St-Pauwels en Kemzeke over wie recht had op de offergiften van het boomkapelletje dat vroeger op deze plaats stond. Het was gebouwd op grondgebied Kemzeke maar de kerk van St-Pauwels ontving de offergaven uit het boomkapelletje. Na een hoogoplopende ruzie trok de verzoeningsgezinde pastoor van Sint-Pauwels naar Kemzeke en schonk de Kemzekenaars het offergeld. De kerkmeesters waren hier niet gelukkig mee en bouwden daarom een tweede kapelletje."

Een beter voorbeeld van het inleven van het poppenspel in het milieu, de geschiedenis van het dorp en het leven van de toeschouwers kun je je niet voorstellen!

Mijn tweede vraag was niet origineel: Hoe ontstond je interesse voor het poppenspel? Zij ontlokte een hele waslijst van antwoorden en belevenissen. Stof voor een twintigtal vragen!

"Mijn eerste herinneringen aan het poppenspel dateren van toen ik een jaar of drie, vier oud was. Van 1924 tot 1950 stond op elke kermis in Sint-Niklaas een poppenkast: het Théâtre Saint-Antoine. Niemand kende dit 'théâtre' onder die naam. Voor de Sint-Niklazenaars was het 'het Sint-Antoniusbrakske'. Dit rondreizende theater was een begrip. "Ik hoor nog altijd hun 'kom binnen, kom binnen' en als ik daar nu aan denk ben ik dan nog altijd gespannen van verwachting. Ongelooflijk hoe die drie mannen en één vrouw konden spelen. Helemaal ongeloofwaardig is het dat zij niet konden lezen of schrijven. Door te luisteren naar anderen leerden ze hun stukken. Ik had het geluk de laatste levende hoofdrolspeler nog te kunnen interviewen voor mijn bijdrage aan de 111de editie van de Annalen van de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas. Hiervoor deed ik ook onderzoek naar de oorsprong van de teksten van het verhaal van Sint-Antonius zoals het daar werd verteld. Waarom schreef ik deze bijdrage? Ik wou absoluut niet dat alles wat ik tijdens mijn leven bijeenprokkelde over deze merkwaardige geschiedenis van het

poppenspel in Sint Niklaas en het 'Sint-Antoniusbrakske' verloren zou gaan."

Ook tijdens de oorlog bleef Jos in de ban van het poppenspel. De voorstellingen in een oud kippenhok in de tuin van likeurstoker De Clerck zorgden daarvoor. Hij begint zelfs te spelen. Ik laat het hem zelf vertellen. "Aan het einde van de Tweede Oorlog zat ik thuis met andere jongeren. We hadden niet veel om handen, dus begonnen we maar een poppentheater: 't Spelleken van Sint-Niklaas. We traden een eerste keer op in de zaal onder de Kristus-Koningkerk ten voordele van Huize Leopold III, de plaats waar arme mensen een warme maaltijd konden krijgen." Uit die beginperiode herinnert De Cock zich nog goed de voorstelling voor de KSA. "Ik had er twee meisjes bij gehaald voor de vrouwenrollen. Na afloop werden we niet betaald. De proost van de KSA zei dat hij een poppentheater had besteld maar gemengd theater had gekregen. Ik was toen nog leerling aan het college. De superior stelde me voor de keuze: de meisjes eruit of ik uit het College. Ik bleef verder studeren in het college.

Dit 'vrouwenverhaal' doet me ook weer denken aan de drie kajotsters die door de pastoor van Rotselaar uit de vereniging gezet werden omdat ze samen met jongens, en dan nog wel in korte mouwen, bij Jong Davidsfonds kwamen volksdansen.

De Cock schreef in 1949 ook een populair politiek hekelspel: Het drama van de Atomenburcht. "Het ging over Hitler die in de hel de plak zwaaid en van daaruit een actie tegen de Amerikanen voerde. Het eindigde Shakespeareaans: iedereen gaat dood. Maar er werd veel gelachen, onder meer met hoofdrolspeler Bolleke. Dat was een rasechte platte Sint-Niklazenaar. Ook 'den Bataaf' speelde mee, de bijnaam van politieagent Charel De Cock. Dat was de man die tijdens de Tweede Wereldoorlog in het Gildenhuis toezicht moest houden bij de bedeling van de rantsoeneringszegels. Die pop heb ik nog steeds, net als Bolleken en vele andere." Enkele van deze poppen stonden tot voor kort opgesteld in het stedelijk museum in de Zamanstraat. Maar in het nieuwe museum SteM was er geen plaats voor hen. "Toch wel jammer" vindt Jos, "want het gaat hier toch om een belangrijk stukje Sint-Niklase cultuurgeschiedenis. Deze traditie leeft trouwens nog verder met gezelschappen als Oekedoeleken en Theater Tieret".

De duisternis was al ingevallen toen Hugo mij langs een doolhof van omleidingen en straatwerken naar het station bracht. Op de trein stel ik me de reacties van de kinderen op het poppenspel voor. Het zien van de soms houterige opeenvolgende bewegingen van de poppen werkt op hun gemoed. Ze reageren soms angstig, soms treurig, zelfs agressief. Ik denk

aan wat Jos ook zei: “Goed poppenspel kan ook spreken zonder woorden, enkel en alleen via de houdingen en de bewegingen van de poppen.” Inderdaad, je kan het een beetje vergelijken met oude stomme films die alleen maar begeleid werden door geïmproviseerde pianomuziek.”

Dank u wel Jos! Voor je gastvrijheid en de zeer boeiende namiddag. Je bracht voor mij de sfeer van vroeger kinder- en volksvermaak terug in herinnering. Maar je overtuigde me ook dat poppenspel nog van deze tijd kan zijn. Als er maar schrijvers zijn die met hun zin voor humor, hun dialect, hun streek- en tijdsgebondenheid reageren op toestanden van nu. Mogen dat desnoods de ‘muppets’ zijn? Of Samson en Gert?

Johan

GOED OM WETEN

Parkinson patiënten hebben baat bij dansen

De ziekte van Parkinson treft wereldwijd ongeveer 6 miljoen patiënten. Dansen heeft een positief effect op balansfunctie en beweeglijkheid. Bovendien verhoogt dansen de leefkwaliteit van Parkinson patiënten. Wie zich gewoon maakt te dansen heeft meer neiging om in beweging te blijven. Dat vermindert de kans op vallen en breuken.

Wetenschappelijk onderzoek bewijst dat dansen doeltreffender werkt dan fysiotherapie of lichaamsoefeningen. Eén uur per week dansen en dat gedurende 10 weken zou al positieve resultaten opleveren. Langere oefenstunden geven sterkere uitkomsten. Alhoewel vooral met tango werd geëxperimenteerd, komen andere dansgenres ook in aanmerking. Parkinson patiënten rapporteerden positieve ervaringen na wekelijks oefenen van Ierse dansen in sets gedurende acht weken.

Patiënten met milde tot matige vormen van de ziekte van Parkinson hebben er belang bij hun dansschoenen aan te trekken !!

Referenties

Shanahan J, Morris ME, Ni Bhriain O, Saunders J, Clifford AM. Dance for people with Parkinson Disease: what is the evidence telling us? Archives of Physical Medicine and Rehabilitation 2015; 96: 141-153.

Shanahan J, Morris ME, Ni Bhriain O, Volpe D, Richardson M, Clifford AM. Is Irish set dancing feasible for people with Parkinson's disease in Ireland? Complementary Therapies in Clinical Practice 2014; 21: 47-51.

Gert Laekeman

UNESCO

IVV is geaccrediteerd door UNESCO als expertisecentrum voor Immaterieel Cultureel Erfgoed

COLOFON

Volkskunst is het kwartaalblad van het Instituut voor Vlaamse Volkskunst.

Jaargang 39 - nummer 2 - juni 2015

Aan dit nummer werkten mee:

Hugo Bulterijst, Stefaan Haesen, Gert Laekeman, Johan Lambrechts, Frans Monden, Marcel Oelbrandt, Machteld Van den Bossche en Henri Vannoppen.

Iedere auteur is inhoudelijk verantwoordelijk voor zijn of haar bijdrage.

Overname van artikels is toegestaan mits bronvermelding.

Het gewone abonnementsgeld voor 2015 voor personen bedraagt 15 euro. Buitenlandse abonnees betalen 20 euro. Verenigingen en organisaties kunnen zich abonneren voor 17,5 euro en ontvangen dan elk kwartaal twee gedrukte exemplaren. Voor 25 euro krijgt je groep daarnaast een gepersonaliseerde toegang tot de IVV-website. Daarmee kan je samenvattingen van dansen en vendelreeksen afhalen en *Volkskunst* in digitaal formaat. Vanaf 2015 kan je voor 10 euro ook een digitaal abonnement nemen: je ontvangt dan *Volkskunst* in pdf-formaat in je e-postbus.

Abonnementsgeld over te schrijven op bankrekening IBAN nr. BE14 4163 0794 5183, BIC code KREDBEBB van IVV vzw, Dorpsstraat 83 te 9190 Stekene, met vermelding van 'Volkskunst' en naam en adres van de abonnee.

Proefnummers van dit tijdschrift kunnen gevraagd worden aan:

IVV-secretariaat, Jubellaan 123, 2800 Mechelen, tel. 0496 593 523, e-post secretariaat@instituutvlaamsevolkskunst.be

Alle IVV-uitgaven kunnen besteld worden bij onze medewerker:

Paula Wouters, Herentalsebaan 73, 2240 Zandhoven, tel. 03 475 12 05, e-post bestellingen@instituutvlaamsevolkskunst.be

of via de IVV-website www.instituutvlaamsevolkskunst.be

VOLKSKUNST

INSTITUUT VOOR VLAAMSE VOLKSKUNST

INHOUD

EDITORIAAL - (On)Beschermd	1
PUBLICATIES	4
Archief-DVD als studiemateriaal	4
Vendel Nu 8.	5
Dans Nu 2	5
AANKONDIGINGEN	6
Landjuwelen	6
Groot volksbal met het muziekensemble Limbrant	6
Jan en Alleman nodigt uit ... Aperitiefconcerten	7
Vendelzwaaien	7
ADVERTENTIE	8
FEESTEN EN FESTIVALS.	9
Koninklijke Volkskunstgroep Reuzegom uit Leuven wordt 70 jaar!.	9
Festival kalender - Zomer 2015	9
Volksdansbals in Vlaanderen en Brussel.	10
VOLKSGEBRUIKEN - Garnaalvissers te paard	11
ADVERTENTIE	16
STREEKDRACHTEN - De herenboer in Limburgs Haspengouw	17
INTERVIEW - Op bezoek bij Jos De Cock, koning van folkloren	22
GOED OM WETEN - Parkinson patiënten hebben baat bij dansen	27
UNESCO	28
COLOFON	28

